

# Öppna Data i Sverige och övriga Norden

**F**ör bara något decennium sedan var det otänkbart att ens tala om öppna data, i synnerhet som öppna data ju innebär gratis data. Både statliga myndigheter och ämbetsverk och kommunala dito låste in sina data och lät endast små mängder slippa ut mot vederbörlig betalning. Och de var inte billiga. Produktionskostnaden skulle ju fås tillbaka.

Av: Hans Hauska, haha@kth.se

Utvecklingen har under de senaste åren lett till att en strid ström av högkvalitativa data har släppts för fri användning. Och detta inte bara i Sverige, utan i hela Norden – Finland, Norge, Danmark etc. Stämningen är euforisk – bland dataanvändare likaväl som bland producenter. Kan det vara långvarigt? Vad om statsbudgeten måste användas för annat som har högre prioritet – kan det finnas sådant?

I det följande vill jag tala om en del olika saker – hur det ser ut i framförallt de skandinaviska länderna inklusive Finland, hur man kan hitta vilka öppna data som finns och jag vill även göra några korta kommentarer vad avser finansiering av data.

## Öppna data i Sverige

I Sverige är det via sajten [opnadata.se](http://opnadata.se) som man kan hitta öppna data. Sajten fungerar som en katalog där varje post finns med beskrivning m.m. och en länk till lagringsplatsen där data kan hämtas samt information i vilket format. Här är alternativen JSON, XML, csv eller HTML.

Vinnova har fått uppdraget från regeringen att t.o.m. 30 juni förvalta [opnadata.se](http://opnadata.se) samt att dessutom lämna förslag på hur regeringen bäst kan främja näringslivsutveckling baserad på offentlig information, i synnerhet öppna data. Det ingår vidare i uppdraget att utreda om [opnadata.se](http://opnadata.se) kan samordnas med den Nationella tjänste- och informationsutbyteskatalogen. ([tjanster.interoperabilitet.se](http://tjanster.interoperabilitet.se)) Uppdraget genomförs efter samråd med Riksarkivet, Statens jordbruksverk, Stockholms universitets eGovlab, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt de nationella samverkansarenor som

etablerats för öppna data. Uppdraget gäller till och med den 30 juni 2016. Dataportalen körs med den öppna mjukvaran CKAN. CKAN är ett kraftfullt data management system som gör data tillgängliga genom att tillhandahålla verktyg för att publicera, dela, hitta och använda data. DCAT-AP, DCAT Application profile är en specifikation baserad på Data Katalog vokabulären (DCAT) som beskriver dataset inom den offentliga sektorn i Europa. Det används i huvudsak för att möjliggöra cross-data, en portal sökning efter data set och göra data i offentlig sektor bättre sökbar över gränser och sektorer. Det uppnås genom utbyte av beskrivningar av dataset bland data portalerna.

VINNOVA har, i samarbete med Open Knowledge UK och Metasolutions, genomfört ett antal aktiviteter för att introducera DCAT-AP i den Svenska öppna Data portalen, däribland support för DCAT-AP i CKAN, en validator för DCAT-AP och en enkel och en mera avancerad DCAT-AP editor.

Ett alternativ till [OppenData.se](http://OppenData.se) är [opendata.se](http://opendata.se) som tillhandahåller data API-er som kan användas för åtkomsten till viss typ av data när man vill bygga en ny typ av webbtjänst – t.ex. en tjänst som innehåller användning av tågtidtabeller eller en karta över brottsplatser.

VINNOVA utger även en blogg som sporadiskt uppdateras samt att den utlyser medel för att utveckla tillämpningar för öppna data. Utlysningarna är oftast under ett visst tema.

## Öppna data i de nordiska grannländerna

Systematiskt arbete med öppna data började kring år 2011, vilket är flera år

tidigare än i t.ex. Sverige. I Norge finns katalogen över alla öppna data på [inter-net-data.norge.no](http://inter-net-data.norge.no).

Denna portal är inte bara katalog utan tjänstgör också som datahotell. Råd om vilket man skall välja – egna sidor eller datahotell finns att få. Rekommendationen är att statiska data som ändras sällan bäst publiceras via datahotellet, eftersom de då kommer att publiceras i fler format och därmed blir mera tillgängliga. Om data däremot är dynamiska och ändras ofta rekommenderas publikation via egen webbtjänst.

I den norska portalen publiceras inte bara katalogen över data med länkar till lagringen utan också exempel på appar. Exemplet Above, en app som för godtycklig punkt i Norge ger Höjden över havet. I katalogen finns även en länk till Apples Appstore. se bild 2.

Även Finland har många aktiviteter inom området öppna data. Nämnvärt är att den finska huvudstaden Helsingfors kan anses vara bland de världsledande metropolerna inom området öppna data. Helsingfors och tre av grannkommunerna samarbetar sedan ett antal år kring publicering av offentliga data i Helsingfors Region Infoshare. 2015 tilldelades Infoshare Europakommissionens pris för innovation i offentlig administration.

Naturligtvis har också Finland en egen öppen dataportal – [avoindata.fi](http://avoindata.fi). Den är föga förvånande baserad på samma datamanagement system som i de andra länderna. I den finska portalen finns f.n. uppgifter över 1300 plus dataset. Ett projekt stött av EU om öppna och smarta tjänster, 6aika, genomförs av Finlands sex största städer i samarbete. Projektets mål är att stärka Finlands konkurrenskraft genom att använda de

En lista över de beviljade projekten i den senaste utlysningen om öppna data finns här. Se bild 1.

[www.vinnova.se/sv/Aktuellt-publicerat/Pressmeddelanden/2012/2012-11-30-17-projekt-delar-pa-9-miljoner-for-att-skala-opp-antalet-oppna-datakallor/](http://www.vinnova.se/sv/Aktuellt-publicerat/Pressmeddelanden/2012/2012-11-30-17-projekt-delar-pa-9-miljoner-for-att-skala-opp-antalet-oppna-datakallor/)

**2 dataset hittades** Sortera på: Relevans

Eurovoc-kategorier: Vetenskap x Taggar: vattenkemi x

---

**Vattenkvalitetsdata per grundvattenförkomst**

Datasetet innehåller statistiska sammanställningar av vattenkvalitetsdata per grundvattenförekomst. Sammanställningarna är gjorda utifrån vattenkvalitetsdata från nationella och...

[JSON](#)

---

**Källor**

The dataset Springs contains information about over 2,000 freshwater springs (ie natural groundwater outflows). Information includes location, spring type, discharge, akvifer...

[CSV](#) [JSON](#)

Bild 1. Bilden visar uppgifterna för dataset som relaterar till dricksvattenförsörjningen i ÖppnaData.se.

**Above - Høyde over havet**

Above er en norskutviklet app som viser deg nøyaktige høydedata for hele Norge. Ulikt andre apper benytter Above seg av Kartverkets terrengmodell som gir nøyaktige høydedata fra et rutenepp på 10m x 10m.

Du kan også dele din posisjon på SMS, en nyttig funksjon om du er usikker på hvor du befinner deg eller bare ønsker å huske koordinatene for et sted ved en senere anledning.

Bakgrunnskartet i Above er en unik kombinasjon av Kartverkets topokart og fjellskygger. Dette gjør at det blir lettere å se forskjeller i terrenget.

Over 3000 nordmenn lastet ned Above i 2015, dette er vi utrolig stolte av. Har du ønsker til forbedring må du ikke nøle med kontakt. Reviews i AppStore taes i mot med stor takk.

**RELEVANTE LENKER**

[AppStore](#)

**TEMA**  
befolkning og samfunn | transport

**RELATERTE TAGGER**  
høyde over havet | kartverket  
meter over havet | moh | topografi

**OM APPEN**  
Publisert: 10.02.2016

**OM APPEIER**  
Kontaktperson:  
Ivan Hjelmeland  
ivan.hjelmeland@gmail.com

**BRUKTE DATASETT**  
Visningstjenester fra Kartverket  
Høydeprofil

Bild 2. Above, en app som för godtycklig punkt i Norge ger höjden över havet. I katalogen finns även en länk till Apples Appstore

sex största städerna som innovationsutvecklings- och experimentmiljö.

Strategin baseras på öppna verksamhetsmodeller som tillåter att en hel stads Community deltar i utvecklingsarbetet. Projektet började 2014 och ska pågå till 2020. Det finansieras gemensamt av Europeiska Regionalutvecklingsfonden, Finska staten och de sex städerna med ca 80 M€.

Ett annat intressant projekt kring öppna data i Finland är Linked Data Finland. Det är ett nationellt forskningsprojekt som syftar till att utveckla nya metoder för att skörda, publicera och använda öppna data med Linked Data approach och semantisk webb teknik. Projektet stöds och finansieras av en stort multi-disciplinärt konsortium av 20 organisationer, företag och offentliga institutioner.

Projektets resultat inkluderar: Linked Data portalen (LDF.fi). Tanken är att vidareutveckla den så kallade 5 stjärne-modellen introducerat av Tim Berners-

Lee (jag skrev om detta i en tidigare artikel om öppna data) till en 7 stjärna modell med syfte att förbättra möjligheten att återanvända länkade data.

Danmark har, i likhet med de andra nordiska länderna, en nationell portal för öppna data – opendata.dk. Dessutom finns ett antal andra portaler – miljödataportalen, geodatastyrelsen och folketingets dataportal. Namnen på dessa sistnämnda förklarar datainnehållet. På förstasidan i portal.opendata.dk är posterna ordnade i 2 kolumner.

Den vänstra är ordnad efter senast uppdaterad och den högra är ordnad efter datas popularitet. Portalen innehåller uppgifter om ca 530 dataset. Fem kommuner och en region har nyligen gått samman i ett landsomfattande initiativ som ska skapa transparens i den offentliga förvaltningen och lägga grunden för datadriven tillväxt. Initiativet – Open Data DK - har sitt ursprung i Aarhus, Köpenhamn, Vejle, Aalborg och Odense

samt region Midtjylland.

## Vart är vi på väg?

Det är uppenbart att Finland, Norge och Danmark ligger en god bit före vad gäller öppna data, deras användande och insatser för att ta fram metoder, procedurer m.m. för en effektivare och transparentare offentlig förvaltning och för att ge medborgarna en möjlighet till ökad insyn och medbestämmande. Bland annat återspeglas detta i den mängden pengar som satsas från det offentliga sidan.

Hittills har det tagits en del behjärtansvärda initiativ för att försöka bidra till kommersiell användning av diverse typer av data. Jag tänker då i första hand på de tävlingar som Stockholm stad har utlyst och de diverse Hackatons som Hack för Sweden som anordnas numera regelbundet. Men detta kan väl inte vara nog. Det är visserligen trevligt om någon tar fram en ny app för att t ex förflytta sig från A till B med hjälp av T-Bana, Bus, Pendeltåg, Cykel med mera fordonsslag. Men sådana finns det ju redan en del – i min ”smart” fon har jag flera stycken som inte bara kan användas i Stockholm/Sverige utan i ett stort antal städer/länder över jordklotet.

Det nya initiativet som regeringen har tagit med ”Digital first” och som bland annat innebär att regeringen utser ”ledarmyndigheter” för att koordinera och driva framåt utvecklingen inom vissa områden i samhället; t. ex att Lantmäteriet får en ledarroll vad avser utveckling av digitala procedurer mm inom plan- och byggområdet.

Men en fråga hänger fortfarande i luften – finansieringen. Magnus Enzell, senior rådgivare på industridepartementet och aktiv inom området e-förvaltning, formulerade sig så här på Forum öppen data som arrangerades av VINNOVA den 15:e januari i år: ”...så ligger ju den stora bomben där, finansieringen av geodata. Hur kan vi hitta finansiering?... Hur kan vi motivera och hitta de medel som behövs för att få ut geodata.

Hur ersätts avgiftsbortfallet. Det är det som är dagens knäckfråga.”

Tja, hur ska det gå till. Det är ju vid det här laget ganska uppenbart att det inte går att vrida tillbaka historiens hjul